

MAJANDUSAASTA ARUANNE

aruandeaasta algus: 01.01.2021

aruandeaasta lõpp: 31.12.2021

nimi: Tartumaa Omavalitsuste Liit

registrikood: 80190322

tänava/talu nimi, Pepleri tn 6

maja ja korteri number:

linn: Tartu linn, Tartu linn

vald: Tartu linn

maakond: Tartu maakond

postisihtnumber: 51003

e-posti address: tol@tartumaa.ee

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	10
Bilanss	10
Tulemiaruanne	11
Rahavoogude aruanne	12
Netovara muutuste aruanne	13
Raamatupidamise aastaaruande lisad	14
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	14
Lisa 2 Raha	16
Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed	17
Lisa 4 Võlad tarnijatele	18
Lisa 5 Võlad töövõtjatele	18
Lisa 6 Liikmetelt saadud tasud	18
Lisa 7 Annetused ja toetused	19
Lisa 8 Tulu ettevõtlusest	19
Lisa 9 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	20
Lisa 10 Jagatud annetused ja toetused	20
Lisa 11 Mitmesugused tegevuskulud	21
Lisa 12 Tööjõukulud	21
Lisa 13 Muud kulud	21
Lisa 14 Seotud osapooled	22
Aruande allkirjad	23

Tartumaa Omavalitsuste Liidu 2021. aasta tegevusaruanne

Tartumaa Omavalitsuste Liit (edaspidi TOL) on Tartu maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste ühiste huvide teostamiseks ja kaitseks asutatud mittetulundusühing, mille tegevuse eesmärgiks on ühistegevuse kaudu maakonna tasakaalustatud ja jätkusuutlikule arengule kaasaaitamine, maakonna kultuuritraditsioonide säilitamine ja edendamine, maakonna ja oma liikmete esindamine ja liikmete ühiste huvide kaitsmine, kohaliku omavalitsuse üksuste koostöö edendamine ning liikmetele seadusega ettenähtud ülesannete paremaks täitmiseks võimaluste loomine. TOL on asutatud 20.09.1991.

TOL liikmeid on 8 - kõik Tartumaa vallad ja Tartu linn. Vastavalt põhikirjale on TOLi organiteks: üldkoosolek, juhatus, juhatuse esimees ja revisjonikomisjon. TOLi põhituludeks on liikmemaksud, millele lisandub riigieelarveline toetus riiklike ülesannete täitmiseks. TOLi liikmemaksu määra arvestuse aluseks on elanike arv omavalitsuses, Tartu linna liikmemaks on kokkuleppeline. 2021.a. oli liikmemaksu määraks 2,29 eurot elaniku kohta.

TOLi üldkoosolekuid toimus 2021. aastal kolm – märtsis, juunis ja septembris, vastu võeti 3 otsust. Üldkoosoleku vahelisel perioodil juhib TOLi 8 liikmeline juhatus. Juhatusse kuulub igast omavalitsusest vallavanem või linnapea. 2021. aastal toimus 14 juhatuse koosolekut, sh viis elektroonilist koosolekut, vastu võeti 137 otsust. Juhatusel liikmete töö ei ole tasustatud, juhatuse esimees saab juhtimise eest hüvitist.

TOLi igapäevast tööd korraldab büroo, mida juhib tegevjuht. 2021. aastal oli bürool 6 töötajat: lisaks tegevjuhile töötavad haridusnõunik, rahvatervise- ja turvalisuse nõunik, kultuurinõunik, arendusspetsialist ja peaspetsialist. Raamatupidamisteenust osutab Siinas OÜ.

TOL täidab riigi poolt maakonna omavalitsustele ühiseks täitmiseks antud ülesandeid.

2021. aastal täitis TOL riiklikke ülesandeid 8 lepingu alusel:

1. leping Rahandusministeeriumiga maakondliku arendustegevuse elluviimiseks, rahvatervise ja maakonna turvalisuse nõukogu tööks ning kultuurivaldkonna ülesannete täitmiseks;
2. leping Rahandusministeeriumiga kohaliku omaalgatuse programmi rakendamiseks;
3. leping Rahandusministeeriumiga Peipsiveere arenguprogrammi rakendamiseks 2021. aasta tegevuskava koostamisel;
4. leping Rahandusministeeriumiga Peipsiveere arenguprogrammi rakendamiseks 2022. aasta tegevuskava koostamisel (leping kestab kuni 31.03.2022);
5. leping Haridus- ja Teadusministeeriumiga õpetajate ja koolijuhtide täiendusõppe ning õpilasvõistluste piirkondlikuks läbiviimiseks 2021. aastal;
6. leping Siseministeeriumiga elanike kriisideks valmisoleku maakondliku edendamise elluviimiseks 2021. aastal;

7. leping Siseministeeriumiga kogukondliku turvalisuse toetusprogrammi elluviimiseks 2021. aastal;

8. tegevustoetuse kasutamise leping omavalitsusüksuste ühiselt täidetavate rahvatervise valdkonna ülesannete täitmiseks Tervise Arengu Instituudiga.

Lisaks nimetatutele sõlmiti koostööleping TOL ja Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse vahel XIII noorte laulu- ja tantsupeo edukaks korraldamiseks. Leping kehtib kuni 30.12.2023.

2021. aastal tegutses TOLi juures jätkuvalt 7 nõukogu ja komisjoni (Tartumaa rahvatervise nõukogu, Tartumaa turvalisuse nõukogu, Tartumaa liikluskomisjon, kogukondliku turvalisuse toetusprogrammi hindajate koosseis, Tartumaa „Aasta Õpetaja“ ja „Eestimaa õpib ja tänab“ Tartumaa piirkondlik komisjon, maakondlik KOP hindamiskomisjon, konkursi „Eesti Kaunis Kodu“ Tartumaa hindamiskomisjon). 2021. aastal kinnitati ka Tartumaa ettevõtluskeskkonna uuringu juhtgrupi koosseis ja Kammeri juhtgrupp.

TOLi eesmärgid ja tegevused tulenevad põhikirjalistest eesmärkidest ja liikmete vajadustest ning TOLi üldkoosoleku poolt kinnitatud tegevuskavast ja eelarvest. TOL on vajalik omavalitsuste koostöö toimimiseks ja koostegevuse arendamiseks ning maakonna arengu kavandamiseks. TOLi tegevused võib jagada järgmiste valdkondade lõikes:

Arendusvaldkond ja koostöö – TOL juhatuse otsusest tulenevalt esitati „Tartu maakonna arengustrateegia 2040“ tegevuskavasse kantud objektidest Tartu Linnavalitsuse projekt „Tartu Koduta Loomade Varjupaiga taristu renoveerimine“ 2021. aastal rahastuse saamiseks Riigi Tugiteenuste Keskuse hindamiskomisjonile, kes kandis projekti maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeetme taotlemisõigusega projektide nimekirja.

Aasta põhiteemaks arendusvaldkonnas oli maakonna arengustrateegia uuendamine. 07.04.2021 võttis juhatuse vastu otsuse algatada Tartumaa arengustrateegia 2040 uuendamise protsess, et leida sobivaimad strateegilised eesmärgid ja valikud ning tegevused maakonna arengu edasiseks suunamiseks. Määrati maakonna arengustrateegia strateegilised tegevussuunad: 1) inimareng (sh sotsiaalvaldkond, kultuur, haridus, tervis, lõimumine); 2) majandusareng ja ettevõtlus, turism; 3) tehniline taristu ning ühistransport ja liikuvus ning 4) kestlik keskkonnaga arvestav areng.

2021. aastal tegeldi strateegia uuendamise oluliste ettevalmistavate tegevustega, milleks on erinevate uuringute teostamine, nende koostamiseks hangiti ka lisavahendeid. Toetuse sai uuring „Tartumaa ettevõtluskeskkonna tugiteenuste hetkeseis ja arengusuunad“ (kogumaksumus 27480 eurot) ja uuring „Tartumaa HEV laste tugiteenuste ja tugispetsialistide teenuse osutamise võrgustiku terviklik kujundamine“ (kogumaksumus 24 600 eurot). 2021. aasta sügisel sai rahastuse projekt „Tartu maakonna kliima- ja energiakava koostamine“, mille raames koostatakse maakondlik energia- ja kliimakava ning kõigi Tartumaa valdade omavalitsuse põhised energia- ja kliimakavad saavutamaks 2050. aastaks

kliimaneutraalsuse. Projekti välispartnerid on Norrast Agder fylkeskommune ja Islandilt Icelandic Association of Local Authorities ning Eesti partnerid Lääne-Viru Omavalitsuste Liit ja Võrumaa Omavalitsuste Liit, kaasatud on kohalike omavalitsuste spetsialistid. Arengustrateegia sisendiks on ka heaolu valdkonnas koostatud Tartumaa tervise- ja heaoluprofiili tulemused ning üle-eestilisest Eesti loomemajanduse kaardistamise uuringust tellitud Tartu ja Tartumaa andmete eraldi väljavõte.

2021. aastal tegeldi kogukondade võimestamisega, et aidata kaasa maapiirkondade arengule Tartumaal läbi koosloomelise mõtteviisi levitamise. Selleks korraldati LEADER projekti "Tartumaa kogukondlikud loometalgud" raames teised Tartumaa Loometalgud 1.-2. oktoobril Kõrvküla Põhikoolis, osalejaid oli 102. Ürituse partneriteks olid SA Võrumaa Arenduskeskus, Tartu Loomemajanduskeskus, SA Tartu Ärinõuandla, SA Tartumaa Turism ja Tartumaa Arendusselts.

2021. aastal jätkusid KOVide spetsialistide koostöökogude tegevused temaatilistes valdkondades: haridus, kultuur, heaolu, elukeskkond, kogukondade võimestamine. Lõuna-Eesti koostöö raames toimus 9 koosolekut. Anti sisendit mitmetesse riiklikesse programmidesse, mida on kajastatud ka TOL kodulehel.

Haridusvaldkond – valdkonna kõige keerukam ülesanne on uudse omavalitsuste ülese koolimudeli loomine Kammeri koolikompleksi baasil kõigi omavalitsuste osalusel. Arendusprojekt käivitus aasta alguses, moodustati projekti juhtgrupp ja lepinguga võeti tööle projektijuht-konsultant. TOLi juhatuse otsusega (30.06.2021) sõlmiti koostöötahte väljendus, et jätkatakse ühiskoolipidamise suunal. Projekt pandi pausile sügisel enne valimisi ja jätkatakse 2022. a alguses.

Koostöös konsultatsioonifirma OÜ Cumulus Consulting meeskonnaga alustati uuringuga "Tartumaa HEV laste tugiteenuste ja tugispetsialistide teenuse osutamise võrgustiku terviklik kujundamine", mis kestab 2021 septembrist kuni 2022 aprillini. Koostöös Tartu linna ja maakonna omavalitsustega valmistati ette projektitaotlus Norra-Lichtensteini ja Islandi koostööprogrammi. Projekti pealkiri on "Tartumaa Heaoluprogramm" ning see hõlmab varase ennetamisega seotud tegevusi ning juhtumikorraldaja süsteemi välja töötamist.

Koostöös aineühenduste juhtidega korraldati maakonna lasteaiajuhtide koostööseminare, erinevaid infopäevi, koolitusi õpetajatele ja haridusasutuste juhtidele nii kohapealsete kontaktüritustena kui ka veebis. Tartu linna ja maakonna õpetajate tänusündmus viidi läbi ühiselt Tartu linna haridusosakonnaga. Aineolümpiaadide, -võistluste ja õpilasürituste korraldamisega seotult sõlmiti 99 töövõtulepingut.

Tartumaa Hariduse Koostöökogu (lühend TAHK), kuhu kuuluvad kõik Tartumaa valdade haridusametnikud, koostöökohtumised toimuvad vastavalt vajadusele. Tihe kohtumine TAHKiga on arendusprojekti ja HEV uuringu raames. Eriolukorra ja muude piirangute ajal toimusid kohtumised veebikeskkonnas. Tartu maakonna üldhariduskoolide ja koolieelsete lasteasutuste personalile on loodud aineühenduste ühistegevuse hõlbustamiseks ja kommunikatsiooni vahetamiseks 25 e-posti listi.

Samuti on loodud kommunikatsiooni vahetamiseks Tartumaa kohalike omavalitsuste haridusametnikele ja kultuurijuhtidele e-posti listid. Haridusnõunik osales Tartu linna ja maakonna riigieksamitel välisvaatlejana. Haridusnõunik osales Tartumaa täiskasvanuhariduse võrgustiku aruteludes, Täiskasvanu õppija ja õpiteo tunnustamiskomisjoni töös ning septembrist 2020 kuni aprillini 2021 „Kohalike omavalitsuste haridusjuhtide arenguprogrammi „Plus““ arenguprogrammis.

Kultuurivaldkond - kogu Tartumaa jaoks on oluline Tartu linna valimine Euroopa 2024. aasta kultuuripealinnaks. TOL kultuurinõunik määrati Tartumaa esindajaks Tartu 2024 regionaalsesse ekspertkomisjoni, toimus pidev koostöö Tartu 2024 meeskonna regionaalse koordinaatoriga parima maakondliku programmi loomise väljatöötamise ja loomise tarvis. Traditsiooniliselt toimusid igakuised kokkusaamised Tartumaa kultuurikorraldajatega ning Lõuna-Eesti arenduskeskuste kultuurispetsialistidega valdkonna arendustegevuse ning Tartu 2024 programmi loomise teemadel.

Kultuurinõunik korraldas Eesti Meestelaulu Seltsi poiste-solistide maakondlikku (kõik 8 omavalitsust) demovooru ning kultuuripremia KULTUURIPÄRL üritust, milleks taotles ka lisavahendeid Eesti Kultuurkapitali Tartumaa ekspertgrupilt. Samuti tegeles ERR-i tähtede lava solistilauluvõistluse korraldamisega.

Kultuurinõunik on kaasatud laulu- ja tantsupeo kuraatori töö muutmise protsessi, mille tulemuseks sõlmis Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA lepingu kõigi Eesti arendusorganisatsioonidega sõnastades täpselt kuraatori ülesanded ja nende poolt TOLile antavate rahaliste vahendite suuruse.

Jätkus koostöö Eesti Rahvakultuuri Keskuse maakondliku spetsialistiga. Alates 2021. aastast saab Eesti Rahvakultuuri Keskuse kaudu taotleda toetust laulu- ja tantsupeo kollektiivide juhendajate tööjõukulude katmiseks. 2021. a alguses teostati ühiselt uuring Tartumaa kollektiivjuhtide tunnihinde hetkeseisust, mille alusel toetust küsida.

Lõpule jõudis koolitus- ja arendusprogramm „Loov Tartumaa“, mis on kahe viimase aasta suurim ja olulisim ettevõtmine kultuurivaldkonnas. Programm kestis 2020. aasta kevadest kuni 2021. aasta sügiseni. Programmi eesmärk oli tõsta Tartumaa omavalitsuste võimekust ning toetada Tartumaal kultuurijuhtimise võrgustiku koostööd ja arendamist, koolitajaks oli Creativity Lab OÜ juhtivkoolitaja Ragnar Siil. Pandeemia tõttu oli programm pidevas muutumises, kasutati nii veebikoolituste võimalusi kui kontaktkohtumisi.

2021. aastal loodi programmi raames Loov Vald meetodika, mis annab võimaluse läheneda iga Tartumaa omavalitsuse kultuuri- ja loomemajanduse arendamisele personaalselt ja vastavalt sellele rakendada ellu õpitavaid teadmisi. Meetodikat kasutades pakuti kogu Tartumaa peale välja 100 arendusideed, millest iga omavalitsus valis ühe idee prototüüpimiseks. Loov Tartumaa programmi osana nõustati Tartumaa valdasid Tartu2024 regionaalse taotlusvooru eelideede väljatöötamisel, laekus 18 ideed, millest projektini jõudis 9. Raamatukogujuhtidele toimus koolitus „Tartumaa 21. sajandi raamatukogu“. Programmi raames toimus ka esimene kultuuri ja haridusvaldkonna ühisseminar, leidmaks ühiseid kokkupuutepunkte valdkondade koostöömise parandamiseks. Ühisseminaril tekkis

rida uusi ideid, mida koostöös ellu rakendada. Koolitusprogrammi käigus viidi ellu ka Tartumaa kultuuristrateegia tegevuskava ja uuendati plaane 2022.aastaks.

Tervise- ja turvalisuse valdkond – rahvatervise seadusest ja riiklikust siseturvalisuse arengukavast tulenevate ülesannete täitmiseks tegeleb TOL erinevate võrgustike tegevuse juhtimise ja koordineerimisega ning osaleb erinevate tegevuste ettevalmistamises ja läbiviimises. Maakondlike rahvatervise ja siseturvalisuse tegevuskavade elluviimisel tehti TOL rahvatervise- ja turvalisuse nõuniku koordineerimisel või osalusel peamistes tegevussuundades järgmisi tegevusi:

I Maakondliku rahvatervise ja turvalisuse valdkonna jõustamine

Ennetustegevuse fookuses olid valdavalt eriolukorrast tingitud teemad, rahvatervise tegevuste prioriteediks oli vaimne tervis. Elanikkonna kaasamine vastavalt tegevusplaanile ei olnud covid-19 pandeemia tõttu lubatud ning kavandatut tuli pidevalt muuta. Tegevused toimusid olukorrast tingitult erinevaid kaasamise meetodeid kasutades (veeb, vähendatud koosseis, kombineeritud meetodid). Väga palju oli läbirääkimisi ja peamurdmist koos sihtgruppide esindajatega, et läbi mõelda erinevatele sihtgruppidele mõeldud tegevused ja nende rakendamise võimalikud meetodid, sest kogu ennetustegevust ei ole võimalik tulemuslikult ellu viia veebipõhiselt.

- Võrgustikutöö koostöö edendamine - jätkus koostöö ja teabevahetus omavalitsustega ja teiste traditsiooniliste võrgustike ning koostööpartneritega (Tervist Edendavad Töökohad (TET), Tervist Edendavad Koolid (TEK), Tervist Edendavad Lasteaiad (TEL), TEK-TEL nõukoda, Tervist Edendavad Noortekeskused (TEANK), Eesti Arstiteaduskonna Üliõpilaste Selts (EAÜS), Eesti Tervisedenduse Ühing (ETÜ), Külaliikumine Kodukant ja riigiasutuste ning ühenduste ennetustöö koostöövõrgustik, Tartu Ülikool ja Tartu Tervishoiu Kõrgkool).
- Heaolu valdkonna arendustegevus – valmis maakonna tervise ja heaoluprofiil 2021 ning maakonna ja kohalike omavalitsuste tervisenäitajate kaardistused (Taani „valgusfoori“ matriits). Jätkub valdkondlike sisendite kogumine ja detailse heaoluprofiili tegevuskava koostamine.
- Kohalike omavalitsuste võimestamine rahvatervise ja turvalisuse valdkonna tegevuste elluviimisel - see oli eriti keeruline, sest enamus eestvedajaid olid nõ koroona eesliinil ja said palju ametkondlikke lisaülesandeid. Pandeemia piirangud takistasid võrgustike tegevust ja traditsiooniliste tegevuste elluviimist, ära jäid mitmed planeeritud üritused. Esmakordselt toimus maakonna sotsiaalhoolekande töötajate tänusündmus, mille peakorraldajaks olid Nõo valla tervisemeeskonna liikmed. Sotsiaalvaldkonna koostöökoogu maakonnaülese tegevuse käivitamine väärib samuti esile tõstmist. Väga hea on koostöö Elva valla ennetustöö spetsialisti ning Nõo valla tervisemeeskonnaga.

II Maakonnaülesed rahvatervise- ja turvalisuse alased tegevused

Maakonnas on peamine fookus läbi aegade laste- ja noorte tervisedendusel ning turvalisusel, 2021. aastal jätkus haridusvaldkonna kaasamine. Maakondlikus

programmis „Tunnen ohte ja oskan aidata!“ tehti pandeemia tõttu mitmeid muudatusi, kus jäeti ära tegevused maakonna koolide 1.-8. klassidele, kuid toimusid traditsiooniline maakonna TEL võrgustiku lasteaedade eelkooliealiste vanuserühmade ohutus- ja ennetusalane koostööpäev "Õpin õues, tervis põues" 287 osalejaga ning tervist ja heaolu väärtustavate haridusasutuste tervisemeeskondade traditsiooniline 12. sügiskool 75 osalejaga.

Täiskasvanud elanikkonnale toimusid kontakttegevusena toitumis- ja arendusvaldkonna ning vaimse tervise koolitused, kuid valdavalt korraldati veebipõhiseid teabeüritusi ja võrgustikutöö veebiseminare.

Koostööpartnerid ning tervisenõukogude liikmed kaasati aktiivselt teavitustööle elanikkonna hulgas, edastati erinevat infot seoses koroonakriisi ja vaimse tervise valdkonnaga. Pikaajaline liikumisprogramm "Tartumaa liigub" jätkub mitmeaastase projektisarja kaudu. Edukas oli koostöö MTÜ Tartu Rattamatkad projektiga, millega jätkusid pühapäevased jalgrattamatkad linnast maakonda.

Valdkonna suurim ettevõtmine - regionaalsete võrgustike põhine I heaolufoorum "Maailm algab sinust!" viidi ellu. Algselt suure kontaktüritusena kavandatud ühepäevane sündmus rakendus lõpuks hübriidtegevusena viie erineva teematoa kaudu, millest kolm toimusid novembrikuus ja kaks 2021. a alguses. Tagasiside foorumi teematubadele oli väga positiivne, teematubadele eelnes 19 erinevas vormis kohtumist meeskonna ja erinevate osapoolte ning koostööpartneritega. Tervise ja turvalisuse teema käsitlemine Lõuna-Eesti Heaoluforumil (05.03) ja TOL loometalgutel (01.-02.10) oli sisendiks maakondliku tervisenõukogu ja turvalisuse nõukogu koosseisude uuendamisele ning uuenenud koostöövormi väljatöötamisele. Ühine visiooniseminar toimus 14.-15.10 Tartu vallas, et lahti mõtestada teema: valdkondade ülene ennetus Tartumaal. 25 osalejat erinevatest asutustest ja organisatsioonidest jagasid mõtteid teemal, milline on ennetuse hetkeolukord Tartumaal, kuhu oleme tänaseks jõudnud ja mis on seni töötanud. Analüüsiti terviseprofili 2014-2020 tegevuste elluviimist ning saadi ülevaade maakonna tervisenäitajatest 2021. Kokku lepiti Tartumaa järgmise perioodi fookusteemad ja fikseeriti heaolu koostöökogu (HKK) töövorm, kuhu kaasatakse rohkem KOV ennetusvaldkonna võrgustike kontaktisikuid.

Riiklikke programme, mille elluviimisega TOLi büroo 2020. aastal tegeles, oli 3:

1. kohaliku omaalgatuse programmi raames menetleti 117 taotlust, millest 79 said toetuse, korraldati 2 programmi infopäeva taotlejatele. Taotlusi toetati kolmandiku võrra rohkem kui eelmisel aastal, sest programmi kogumaht oli 2021. aastal tavapärasest suurem.

2. Peipsiveere arenguprogrammi raames menetleti ja esitati nõukogu ettepanek riigihalduse ministrile Peipsiveere programmi 2021. aasta tegevuskava kinnitamiseks 36 taotluse osas. Oktoobrikuus alustati 2022. aasta tegevuskava koostamisega, toimus taotluste vastuvõtt ja alustati menetlusega, tegevused viiakse lõpule 2022. aasta I kvartali jooksul.

3. kogukondliku turvalisuse toetusvooru raames menetleti 10 ja toetati 6 taotlust.

Kogukondliku turvalisuse toetusvooru raames teostab TOL ka toetuste väljamaksmist ja kontrolli toetuse kasutamise üle, kohaliku omaalgatuse programmi osas kontrolli toetuse kasutamise üle.

Suurüritused ja tunnustamine - traditsioonilist arvukate osalejatega Eesti Vabariigi aastapäevale pühendatud kontsertaktust, kus antakse üle ka Tartumaa kõrgeim tunnustus Tartumaa Kuldnne Tammeoks, ei olnud COVID-19 piirangute tõttu võimalik läbi viia. Siiski korraldati pidulik autasustamine, kus osalesid tunnustuse saajad ja mille ülekannet sai jälgida veebist.

Hariduse valdkonnas toimus kontaktüritusena ainult üks suurüritus - Tartumaa haridustöötajate tänusündmus 30.09. Tartumaa aineolümpiaadide ja õpilasvõistluste parimate õpilaste ja nende juhendajate tänu ja tunnustamine toimus video vahendusel.

Aasta suurimaks sündmuseks kujunes TOL asutamise 30. juubel, mida tähistati 10.09 Eesti Rahva Muuseumis konverentsiga „30 aastat Tartumaa Omavalitsuste Liitu“ ja vastuvõtuga. Konverentsil heideti pilk liidu ajaloole, tänasele tegevusele ja tulevikuplaanidele ning paneeldiskussioonil arutleti maakondlike omavalitsuste liitude rolli üle regionaalarengus. Kutsutud olid endised ja praegused TOL liikmed ning koostööpartnerid.

Toetatavad tegevused – ettevõtlust toetati SA Tartu Ärinõuandla tegevustoetuse kaudu. Turismialase koostöö toetuseks finantseeriti SA Tartumaa Turism. Traditsiooniliselt toetati maakondliku kultuuripreemia „Kultuuripäril“ väljaandmist, Aasta Ema üritust ja Tartumaa Spordiliidu tegevust. TOL on Eesti Kodukaunistamise Ühenduse liige, kes viis läbi konkursi „Eesti kaunis kodu 2021“ maakondliku ülevaatuse ning esitas parimad Vabariigi Presidendile tunnustamiseks. TOL tegi koostööd Kaitseliiduga Maakaitsepäeva läbiviimiseks,

Jätkus koostöö teiste Pepleri 6 hoones paiknevate asutuste (omavalitsuste liiduga seotud MTÜ Tartumaa Arendusselts, MTÜ Tartumaa Spordiliit ja MTÜ Tartumaa Ühistranspordikeskus ning majaomanik Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor) ja Rahvakultuuri Keskuse Tartumaa rahvakultuurispetsialistiga.

2022. aastal tegeleb TOL vastavalt tegevuskavale jätkuvalt omavalitsustele ühiseks täitmiseks antud ülesannetega, toetab maakonna ühistegevusi ja korraldab maakonna traditsioonilisi üritusi. Tegevust jätkavad kohalike omavalitsuste spetsialistide koostöökogud, toimuvad uuendatud formaadiga loometalgud. Tervise ja heaolu valdkonnas jätkub tervise ja heaolu profiili uuendamine. Tehakse koostööd Tartu 2024 raames. Aasta põhiteemadeks on maakonna arengustrateegia uuendamine ning omavalitsuste ülese koolimudeli loomine Kammeri koolikompleksi baasil.

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2021	31.12.2020	Lisa nr
Varad			
Käibevarad			
Raha	138 814	161 030	2
Nõuded ja ettemaksed	55 509	204 708	3
Kokku käibevarad	194 323	365 738	
Kokku varad	194 323	365 738	
Kohustised ja netovara			
Kohustised			
Lühiajalised kohustised			
Võlad ja ettemaksed	37 394	23 973	4,5,
Kokku lühiajalised kohustised	37 394	23 973	
Kokku kohustised	37 394	23 973	
Netovara			
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	341 765	254 835	
Aruandeaasta tulem	-184 836	86 930	
Kokku netovara	156 929	341 765	
Kokku kohustised ja netovara	194 323	365 738	

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2021	2020	Lisa nr
Tulud			
Liikmetelt saadud tasud	160 303	160 303	6
Annetused ja toetused	392 165	510 962	7
Tulu ettevõtlusest	17 277	13 728	8
Kokku tulud	569 745	684 993	
Kulud			
Sihotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-30 500	-57 688	9
Jagatud annetused ja toetused	-247 339	-141 987	10
Mitmesugused tegevuskulud	-240 581	-163 494	11
Tööjõukulud	-210 250	-213 650	12
Muud kulud	-25 946	-21 281	13
Kokku kulud	-754 616	-598 100	
Põhitegevuse tulem	-184 871	86 893	
Muud finantstulud ja -kulud	35	37	
Aruandeaasta tulem	-184 836	86 930	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2021	2020
Rahavood põhitegevusest		
Põhitegevuse tulem	-184 871	86 893
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	149 201	-89 801
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	13 421	2 815
Kokku rahavood põhitegevusest	-22 249	-93
Rahavood investeerimistegevusest		
Laekunud intressid	33	37
Kokku rahavood investeerimistegevusest	33	37
Kokku rahavood	-22 216	-56
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	161 030	161 086
Raha ja raha ekvivalentide muutus	-22 216	-56
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	138 814	161 030

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

	Kokku netovara	
	Akumuleeritud tulem	
31.12.2019	254 835	254 835
Aruandeaasta tulem	86 930	86 930
31.12.2020	341 765	341 765
Aruandeaasta tulem	-184 836	-184 836
31.12.2021	156 929	156 929

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

Tartumaa Omavalitsuste Liidu (edaspidi TOL) raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti Vabariigi hea raamatupidamistavaga. Hea raamatupidamistava põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi "Raamatupidamise seaduses", mida täiendavad Riigi raamatupidamise üldeeskiri ja Raamatupidamise Toimkonna poolt välja antud juhendid. Tartumaa Omavalitsuste Liit on aruandekohustuslik riigi ees ja vastavalt riigi raamatupidamise üldeeskirjale koostab majandusaasta aruande vastavuses üldeeskirjas esitatud arvestuspõhimõtetega.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud soetusmaksumuse printsiibist, välja arvatud juhtudel, mida on kirjeldatud alljärgnevates arvestuspõhimõtetes.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Finantsvarad

Finantsvaraks loetakse raha, lühiajalisi finantsinvesteeringuid, nõudeid ostjate vastu ja muid nõudeid. Finantskohustusteks on võlad hankijatele, töövõtjatele ja saadud ettemaksud.

Finantsvara ja –kohustused võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või –kohustuse eest makstud või saadud tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või –kohustusega otseselt seotud tehingukulutusi.

Finantsvarad eemaldatakse bilansist siis, kui liit kaotab õiguse finantsvaradest tulenevatele rahavoogudele või ta annab kolmandale osapoolle üle varadest tulenevad rahavood ning enamiku finantsvaradega seotud riskidest ja hüvedest. Finantskohustused eemaldatakse bilansist siis, kui need on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Raha

Rahana kajastatakse bilansist raha kirjel arvelduskontode jääke.

Rahakäibe aruandes kajastatakse TOL aruandeperioodil laekumisi ja väljamakseid, rühmitatuna vastavalt nende eesmärgile põhitegevuse, investeerimistegevuse ja finantseerimistegevuse rahakäibeks.

TOL põhitegevuse rahakäibeks loetakse tema põhikirjaliste eesmärkide teostamise käigus tekkinud rahakäivet ning neid kajastatakse kaudsel meetodil.

Investeerimis- ja finantseerimistegevusest tulenevat rahakäivet kajastatakse otsemeetodil.

Nõuded ja ettemaksud

Nõuetena kajastatakse ettevõtte tavapärase tegevuse käigus tekkinud lühiajalisi nõudeid. Nõudeid kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses (s.o nominaalväärtus miinus vajadusel tehtavad allahindlused).

Individuaalselt oluliste nõuete väärtuse langust (st. vajadust allahindluseks) hinnatakse iga kliendi kohta eraldi, lähtudes eeldatavasti tulevikus laekuvate summade nüüdisväärtusest. Selliste nõuete puhul, mis ei ole individuaalselt olulised ja mille suhtes ei ole otseselt teada, et nende väärtus oleks langenud, hinnatakse väärtuse langust kogumina, arvestades eelmiste aastate kogemust laekumata jäänud nõuete osas.

Materiaalsed ja immateriaalsed põhivarad

Materiaalseks põhivaraks loetakse TOL enda majandustegevuses või projektides kasutatavaid varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja maksumusega üle 5 000 (viis tuhat) eurot. Olulisuse printsiibist lähtudes need varad, mille kasulik tööiga on küll üle ühe aasta, kuid mille soetusmaksumus on alla 5 000 euro, kantakse soetamisel kohe kuludesse ning nende üle peetakse arvestust bilansiväliselt. Materiaalne põhivara võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kulutustest, mis on vajalikud vara viimiseks tema tööseisundisse ja -asukohta.

Edasi kajastatakse materiaalsel põhivaral korrigeeritud soetusmaksumuses ehk bilansilisest soetusmaksumusest on maha

arvatud akumuleeritud kulum.

Põhivarade arvelevõtmise alampiir 5 000

Finantskohustised

Kõik finantskohustused (võlad tarnijatele, võetud laenud, muud lühiajalised) võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis sisaldab ka kõiki soetamisega otseselt kaasnevaid kulutusi. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuses.

Lühiajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, mistõttu lühiajalisi finantskohustusi kajastatakse bilansis maksmisele kuuluvas summas.

Finantskohustus liigitatakse lühiajaliseks, kui selle tasumise tähtaeg on kaheteist kuu jooksul alates bilansikuupäevast või aruandekohustuslasel pole tingimusteta õigust kohustise tasumist edasi lükata rohkem kui 12 kuud pärast bilansikuupäeva.

Annetused ja toetused

Toetustena käsitletakse avaliku sektori üksuste poolt saadud vahendid (saadud toetused), mille eest ei anta otseselt vastu kaupu ega teenuseid, ning avaliku sektori poolt antud vahendid (antud toetused), mille eest ei saada vastu kaupu ega teenuseid.

Toetused jagunevad alljärgnevalt:

1. sihtfinantseerimine - teatud projektipõhisel sihtotstarbel saadud ja antud toetused, mille puhul määratakse nende eesmärk koos mõõdikutega eesmärgi täitmise jälgimiseks, ajakava ja rahaline ülejääk tuleb maksta andjale tagasi;
2. tegevustoetused - antud ja saadud toetused, mis antakse saajale lähtudes tema põhikirjalistest ülesannetest ja arengudokumentides määratud eesmärkidest.

Sihtfinantseerimist kajastatakse tuluna nendes perioodides, mil leiavad aset kulud, mille kompenseerimiseks sihtfinantseerimine on mõeldud. Sihtfinantseerimine, mida saadakse eelmistel perioodidel tekkinud kulude eest või millega ei kaasne täiendavaid tulevikku suunatud tingimusi, kajastatakse tuluna perioodis, millal sihtfinantseerimine aset leidis. Sihtfinantseerimisega kaasnevaid võimalikke kohustusi kajastatakse aruandes eraldiste või potentsiaalsete kohustustena.

Tegevuskulude sihtfinantseerimisel kajastatakse tulu arve esitamisel.

Tulud

Tulud kajastatakse tekkepõhiselt vastavalt tulu tekkimist kajastavatele dokumentidele. Tulu teenuse müügist kajastatakse teenuse osutamise järel, või juhul kui teenus osutatakse pikema ajaperioodi jooksul, siis lähtudes valmidusastme meetodist.

Liikmetelt saadavad mitte-sihtotstarbelised tulud (liikmemaksud - nende kasutamine ei ole seotud ühegi kindla projektina) kajastatakse tekkepõhiselt.

Finantstulud - kajastatakse tekkepõhiselt.

Kulud

Ettevõtlusega seotud kulud - kajastatakse tekkepõhiselt analoogiliselt äriühingutes kulude kajastamisega.

Antud toetused - TOI poolt otsustatud erinevate mittetulunduslikele projektidele antavad toetused kajastatakse tekkepõhiselt. Siin kajastatakse nii siht- kui mitte-sihtfinantseeritavad kulud.

Tegevuskulud - TOL poolt läbiviidavate projektide tarbeks tehtavad kulutused kajastatakse tekkepõhiselt. Siin kajastatakse nii siht- kui ka mitte-sihtfinantseeritavad kulud.

Tööjõukulud - TOL poolt majandustegevuses tehtud tööjõukulud kajastatakse tekkepõhiselt.

Maksustamine

Raamatupidamises peetakse arvestust iga seadusega kehtestatud maksu kohta eraldi, kohustuste ja ettemaksete osas. 31. detsembril Maksu-ja Tolliameti kontol olevat ettemaksu kajastatakse bilansis nõuete ja ettemaksete real. Maksuvõlgadena kajastatakse bilansis detsembri väljamaksetelt arvestatud maksusid.

TOL ei ole käibemaksukohustuslane.

Soetatud kaupadelt-teenustelt tuuakse käibemaks välja Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendile ning kajastatakse muudes kuludes.

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudmeetodil - tegevuse rahavoogude leidmisel on korrigeeritud tegevustulemit, elimineerides mitterahaliste tehingute mõju ja tegevusega seotud käibevarade ning lühiajaliste kohustuste saldode muutused. Otsemeetodil on kajastatud rahavood investeerimis- ja finantseerimistegevusest.

Eelarve täitmise aruanne on koostatud samase tulu- ja kuluklassifikaatori jaotusprintsipide järgi, kui eelarve vastuvõtmine. Eelarve täitmise aruanne ja tulemiaruanne ei ole võrreldavad, nende koostamisel kehtivad erinevad arvestuse põhimõtted:

1. eelarve täitmise arvestust peetakse kassapõhise printsipi järgi, tulemiaruanne on koostatud tekkepõhise printsipi järgi;
2. kaupade ja teenuste ostmisel kaasnev tagasimaksmisele mittekuuluv käibemaks kajastatakse eelarve täitmise aruandes koos kaupade ja teenuste maksumusega, kuid tulemiaruanandes real „muud kulud“, alajaotuses maksu-, lõivu- ja trahvikulud.

Lisa 2 Raha

(eurodes)

	31.12.2021	31.12.2020
Arvelduskontod	138 814	161 030
Kokku raha	138 814	161 030

Kassas sularahaga tehinguid ei toimu, kõik rahalised tehingud teostatakse läbi panga.

Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2021	12 kuu jooksul
Nõuded ostjate vastu	27 621	27 621
Ostjatelt laekumata arved	27 621	27 621
Muud nõuded	3	3
Intressinõuded	3	3
Ettemaksed	18 037	18 037
Tulevaste perioodide kulud	18 037	18 037
Maksu-ja Tolliamet	9 564	9 564
SportID International	284	284
Kokku nõuded ja ettemaksed	55 509	55 509
	31.12.2020	12 kuu jooksul
Nõuded ostjate vastu	16 473	16 473
Ostjatelt laekumata arved	16 473	16 473
Muud nõuded	2	2
Viitlaekumised	2	2
Ettemaksed	177 954	177 954
Tulevaste perioodide kulud	177 954	177 954
Maksu-ja Tolliamet	9 842	9 842
SportID International	437	437
Kokku nõuded ja ettemaksed	204 708	204 708

Ostjatelt laekumata arved 1063.-;

Laekumata SEB panga 2021.aasta intress 3.-;

Sotsiaalministeeriumilt saamata IV kv. sihtfinantseerimine rahvatervis/turvalisus 3200.-;

Projekti "Tartumaa ettevõtluskeskkonna tugiteenuste hetkeseis ja arengusuunad" toetus summas 23358.- Riigi Tugiteenuste Keskuselt;

Ettemaksed MTÜ-dele projektitoetused summas 18037.-, aruandlus esitatakse 2022 aastal;

Ettemaks Sport ID International OÜ-le 284;

Ettemaks Maksu-ja Tolliametile 9564.-, detsembrikuu töötasudelt arvestatud maksud.

Lisa 4 Võlad tarnijatele

(eurodes)

	31.12.2021	31.12.2020
Telia Eesti AS	969	131
AS Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor	1 294	2 883
Nerette OÜ	600	600
Google Ireland Limited	86	62
OÜ Kaughaldus	0	360
Kokku võlad tarnijatele	2 949	4 036

Võlad tarnijatele on detsembrikuu teenuste eest tasumata arved

Lisa 5 Võlad töövõtjatele

(eurodes)

	31.12.2021	31.12.2020
Puhkustasude kohustus	12 680	10 095
Kokku võlad töövõtjatele	12 680	10 095

Puhkustasude kohustus koosneb:

- 1) Palga brutotasudest summas 9477 eurot;
- 2) Tööandja maksudest 33,8% summas 3203 eurot.

Lisa 6 Liikmetelt saadud tasud

(eurodes)

	2021	2020
Mittesihotstarbelised tasud		
Liikmemaksud	160 303	160 303
Kokku liikmetelt saadud tasud	160 303	160 303

Tartumaa Omavalitsuste Liitu kuulus 2021.aastal 8 kohalikku omavalitsust.

Liikmemaksu suuruse kinnitab TOL üldkoosolek.

Lisa 7 Annetused ja toetused

(eurodes)

	2021	2020
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	23 358	12 474
Rahandusministeerium	246 328	382 127
Haridus-ja Teadusministeerium	66 803	65 561
Sotsiaalministeerium	32 000	32 000
Siseministeerium	21 626	15 000
Eesti Kultuurkapital	2 050	2 800
Eraisikult toetus konkursile	0	1 000
Kokku annetused ja toetused	392 165	510 962
sh eraldi riigieelarvest	390 115	494 688

Rahalised ja mitterahalised annetused		
	2021	2020
Rahaline annetus	392 165	510 962
Kokku annetused ja toetused	392 165	510 962

Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks on seotud otseste projektidega.

Finantseerijaks 2021.aastal Riigi Tugiteenuste Keskus(23358 eurot on arvestatud tuluks viitnõudena), 2020.aastal oli finantseerijaks PRIA.

Rahandusministeeriumilt saadi rahalisi vahendeid tegevuskuludeks kokku 257329 eurot, sellest summast tuleb 2022.aastal tagasi kanda kasutamata KOP projektide raha 11001 eurot, bilansireal "Võlad ja ettemaksed".

Siseministeeriumilt saadi rahalisi vahendeid 22500 eurot, tagasi kandsime kasutamata kogukonna/turvalisuse projektide raha 874 eurot.

Lisa 8 Tulu ettevõtlusest

(eurodes)

	2021	2020
Muu toodete ja teenuste müük	0	0
Üüritulu mitteeluruumidelt	12 744	11 820
Muu tulu üüriga kaasnevast tegevusest	4 533	1 908
Kokku tulu ettevõtlusest	17 277	13 728

Lisa 9 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud (eurodes)

	2021	2020
Transpordikulud	833	710
Mitmesugused bürookulud	0	4 085
Koolituskulud	0	28 427
Ürituste korraldamise kulud	617	20 982
Projektide läbiviimise kulud	29 050	0
Muud	0	3 484
Kokku sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	30 500	57 688

Eesti Kultuurkapitali poolt finantseeriti maakonna kultuuritöötajate transporti suvekoolitusele Saaremaale 833 eurot, millele lisandus käibemaks 167 eurot, mis kajastatud Lisas 13 "Muud kulud".

Poiste -Solistide võistluse eelvooru korraldamiseks Tartu linna ja maakonna eelvooruks kulus 200 eurot žüriile ja 348 eurot töötasuks, töötasu näidatud Lisas 12 "Tööjõukulud" ja reklaamsärkidele kulus 417 eurot, millele lisandus käibemaks 83 eurot, mis kajastatud Lisas 13 "Muud kulud".

Projekti "Tartumaa ettevõtluskeskkonna tugiteenuste hetkeseis ja arengusuunad" kulu oli 22900 eurot, millele lisandus käibemaks 4580 eurot, mis kajastatud Lisas 13 "Muud kulud".

Projekti "Tartumaa HEV laste tugiteenuste ja tugispetsialistide teenuse osutamise võrgustiku terviklik kujundamine" kulu oli 2021.aastal 6150 eurot, millele lisandus käibemaks 1230 eurot, mis kajastatud Lisas 13 "Muud kulud".

Lisa 10 Jagatud annetused ja toetused (eurodes)

	2021	2020
Kohalikele omavalitsustele	0	0
Avalik-õiguslikud juriidilised isikud	1 000	0
Sihtasutustele	54 151	29 500
Mittetulundusühingutele	192 188	112 487
Kokku jagatud annetused ja toetused	247 339	141 987

2021.aastal jagatud toetused:

Eesti Kultuurkapital - 1000 eurot - maakondliku Kultuurpäri väljaandmiseks;

Sihtasutused:

SA Tartumaa Turism 16500 eurot tegevustoetuseks;

SA Tartumaa Turism 9151 eurot Klatri liikmemaks 2021.a.;

SA Tartu Ärinõuandla 6000 eurot tegevustoetuseks;

SA Tartu Ärinõuandla 22500 eurot PATEE.

Mittetulundusühingud:

Tartumaa Spordiliit MTÜ 27000 eurot tegevustoetuseks;

KOP regionaaltoetused 135749 eurot;

Kogukondlik turvalisus 29439 eurot.

Lisa 11 Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)

	2021	2020
Üür ja rent	19 420	19 366
Energia	2 693	2 044
Elektrienergia	1 306	547
Soojusenergia	1 387	1 497
Veevarustusteenused	39	49
Mitmesugused bürookulud	58 357	37 211
Uurimis- ja arengukulud	20 342	901
Lähetuskulud	880	72
Koolituskulud	20 810	13 752
Töötajate tervisekulud	6 304	2 772
Õppevahendite ja koolituste kulud haridusasutused	12 683	0
Info-ja kommunikatsioonikulud	14 437	14 684
Ürituste korraldamise kulud	62 968	39 683
Muud	21 648	32 960
Kokku mitmesugused tegevuskulud	240 581	163 494

Lisa 12 Tööjõukulud

(eurodes)

	2021	2020
Palgakulu	144 433	141 459
Sotsiaalmaksud	53 288	54 109
Juhatuse liikmed (hüvitis)	4 618	4 800
Töötasud võlaõiguslike lepingute alusel	7 685	12 594
Muud	226	688
Kokku tööjõukulud	210 250	213 650
Sellest kajastatud sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsese kuluna	348	33 514
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	6	6

Lisa 13 Muud kulud

(eurodes)

	2021	2020
Käibemaks	25 939	21 281
Riigilõiv	7	0
Kokku muud kulud	25 946	21 281

Lisa 14 Seotud osapooled

(eurodes)

Aruandekohustuslase emaettevõtja nimetus	Tartumaa Omavalitsuste Liit
Riik, kus aruandekohustuslase emaettevõtja on registreeritud	Eesti

Liikmete arv majandusaasta lõpu seisuga		
	31.12.2021	31.12.2020
Juriidilisest isikust liikmete arv	8	8

Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused		
	2021	2020
Arvestatud tasu	4 618	4 800

Aruande digitaalallkirjad

Aruande lõpetamise kuupäev on: 15.06.2022

Tartumaa Omavalitsuste Liit (registrikood: 80190322) 01.01.2021 - 31.12.2021 majandusaasta aruande andmete õigsust on elektrooniliselt kinnitanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
JARNO LAUR	Juhatuse liige	27.06.2022

Tegevusalad

Tegevusala	EMTAK kood	Põhitegevusala
Piirkondlikku/kohalikku elu edendavad ja toetavad ühendused ja fondid	94992	Jah

Sidevahendid

Liik	Sisu
E-posti aadress	tol@tartumaa.ee